

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313382 Estudis Avançats de Llengua i Literatura Catalanes	OT	0	0

Professor de contacte

Nom: Xavier Villalba Nicolás

Correu electrònic: Xavier.Villalba@uab.cat

Equip docent

Joan Albert Argenter Giralt

Mar Massanell Messalles

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Equip docent extern a la UAB

Emili Boix

Lluís Payrató

Prerequisits

Els que es demanen per fer el màster.

Objectius

Aquest mòdul té com a objectiu proporcionar una formació específica en la variació social i funcional de la llengua catalana, així com en el context sociolingüístic en què estan imbricades. L'alumne es familiaritzarà amb els principals enfocaments teòrics que analitzen aquesta variació i amb les principals metodologies corresponents. Així l'alumne estarà preparat per a comprendre la complexitat de la variació social i funcional i, per tant, podrà prendre decisions pràctiques que afecten l'ús social de la llengua catalana, en l'administració, en els mitjans de comunicació i en la creació literària, entre d'altres.

Competències

- Aplicar els mètodes d'investigació propis dels àmbits lingüístic i literari.
- Produir informes sobre activitats o obres lingüístiques o literàries.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants sàpiguin comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.

- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar els nous mètodes de treball en investigació social i funcional de la llengua.
2. Aplicar les normatives lingüístiques que afecten les diferents varietats i la legislació que determina l'ús de la llengua.
3. Produir informes sobre la problemàtica d'ús del català en una societat multilingüe.
4. Produir informes sobre l'ús de les diverses varietats socials i funcionals en la societat catalana actual.
5. Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
6. Que els estudiants sàpiguin comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
7. Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.

Continguts

BLOC 1

Professor: Lluís Payrató

UB

Programa

1. Variació funcional i llengua oral/escrita: una aproximació des de la pragmàtica i l'anàlisi del discurs.
2. Etnografia de la comunicació: marc teòric i metodologia d'anàlisi (text i context). Fets comunicatius i competència comunicativa.
3. Transcripció del discurs oral: fonaments i mètode. Corpus de treball: COC, COR, CAP. Altres fonts.
4. Pragmàtica, estil i estils. Graells d'anàlisi i exemples d'anàlisi de discurs. Estil i funcionalitat
5. Pragmaestilística i multimodalitat: marcatge pragmaestilístic del text. Estratègies comunicatives i discursives.

BLOC 2

Professor: Joan A. Argenter

UAB

Programa

Comunitats locals d'enclavament lingüístic: Manteniment, substitució, extinció d'una llengua. Revitalització d'una llengua.

- (1) Comunitats locals d'enclavament lingüístic i nivells d'integració en el món d'avui. Alguns casos.
- (2) L'Alguer: un enclavament lingüístic de llengua catalana a Sardenya. Manteniment de la llengua en un entorn al·loglot. Fronteres lingüístiques i permeabilitat dels grups ètnics. Identitats etnolingüístiques: algueresos, sards, italians, catalans.

(3) L'Alguer: la substitució lingüística. Restricció funcional i reducció formal. Transformacions sociopolítiques i discurs hegemònic de l'Estat nació. Transformacions socioeconòmiques i activitats tradicionals. Transformacions demogràfiques i xarxes socials. Emergència de noves pràctiques d'interacció verbal.

(4) L'Alguer: Multilingüisme social i familiar. Clivelles i permeabilitats intergeneracionals. La ruptura de la transmissió lingüística. Els "vells neoparlants".

(5) L'Alguer: Gèneres verbals tradicionals: reproducció, transformació, pèrdua. El manteniment de la llengua en activitats i espais de treball tradicionals. L'impacte lingüístic del turisme de massa de l'àrea catalanoparlant.

(6) L'Alguer: Vells codis, nous codis: permeabilitat i conflicte. Els "joves neoparlants". Ideologies lingüístiques i revitalització de l'alguerès. La construcció del personatge com a font d'autoritat: autenticitat i legitimitat. Comunitat local i comunitat lingüística.

BLOC 3

Professor: Emili Boix-Fuster

UB

Programa

Les ideologies lingüístiques en la transmissió lingüística intergeneracional i en la variació social

(1) La sociolingüística de la societat i la sociolingüística de la llengua. La sociolingüística del poder (la metàfora del mercat) de Pierre Bourdieu: capitals, camps i habitus.

(2) La transmissió lingüística intergeneracional (TLI), com a prioritat per a Fishman. Les ideologies lingüístiques. La vitalitat etnolingüística subjectiva. La TLI: els qüestionaris de les entrevistes semidirigides de final obert.

(3) La TLI: primers resultats qualitatius i quantitatius als països de llengua catalana

(4) La TLI: la transcripció.// La variació sociolectal en català

(5) La variació sociolectal en la literatura i els mitjans de comunicació: Pigmalí i papà/papa com a exemples. La variació sociolectal: dades del Corpus Sociolectal (COS) de la UB.

Posada en comú de les dades de TLI i conclusió del bloc.

BLOC 4

Professora: Mar Massanell Messalles

Bloc 4. El català nord-occidental en el seu context: ús i realitat social

A. Plantejament de la situació: el català nord-occidental en el seu context social

1. Adveniment de la democràcia i creació de l'estat de les autonomies: fragmentació del territori nord-occidental

1.1. Comunitat Autònoma de Catalunya

1.2. Comunitat Autònoma d'Aragó

1.3. Frontera autonòmica i frontera dialectal

2. Procés d'estandardització lingüística de la llengua catalana: inici i represa

2.1. Etapes d'un procés d'estandardització

- 2.1.1. Selecció: unitarista o (més o menys) composicional
- 2.1.2. Codificació o normativització i autoritat normativa
- 2.1.3. Extensió del coneixement i de l'ús
- 2.1.4. Elaboració funcional: compleció terminològica i cultiu estilístic
- 2.2. Estàndard català: monocèntric, composicional, polimòrfic
- 3. Codificació de la llengua escrita catalana: ortografia valenciana, gramàtica central
- 3.1. Ortografia i normes de lectura
- 3.2. Morfologia estàndard: el cas de l'article, dels pronoms febles, dels possessius i de la conjugació verbal
- 3.2.1. Fabra (1918, 1932): la font
- 3.2.2. Divulgadors
- 4. Normalització lingüística al Principat: planificació d'un estàndard oral polimòrfic, difusió d'un estàndard oral en modalitat central
- 4.1. La Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana
- 4.1.1. Principals trets fonètics i morfològics dialectals inclosos en l'estàndard oral
- 4.2. D'El català a TV3 a l'ésAdir
- 4.3. Veus nord-occidentals a Televisió de Catalunya
- 4.3.1. El cas de Lo Cartanyà

B. Disseny d'una recerca: la constitució d'un corpus per a l'estudi del canvi morfològic en el català nord-occidental

- 1. Possibilitats d'estudi lingüístic
- 2. Hipòtesis de treball
- 3. Objectius
- 4. Planificació de la recerca
- 4.1. Elaboració del qüestionari
- 4.2. Disseny del treball de camp
- 4.2.1. Traçat de la xarxa geogràfica
- 4.2.2. Caracterització dels informants
- 5. Recollida de dades sobre el terreny
- 6. Constitució del corpus

C. Estudis de cas

Cas 1. Efectes de l'edat i de l'entorn poblacional en el procés d'orientalització del català parlat a l'Alt Urgell

Cas 2. La vitalitat dels trets subdialectals en la morfologia verbal tortosina: una qüestió d'edat i de fronteres

Cas 3. Gradació de la pervivència dels incoatiu amb i en els diversos territoris nord-occidentals i factors que hi intervenen

Cas 4. Evolució del present de subjuntiu en el nord-occidental actual: la creació de paradigmes mixtos que satisfacin les exigències de l'estandardització salvaguardant el rebuig al sincretisme

Metodologia

Classes expositives, aprenentatge basat en problemes, realització d'activitats pràctiques i treballs, presentació oral de treballs, debats, participació en activitats complementàries.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposició de temes, pràctiques d'aula i exercicis de reforç per grup	50	2	1, 2, 3, 4, 6
Tipus: Supervisades			
Feina tutoritzada	70	2,8	1, 2, 3, 4, 6
Tipus: Autònomes			
Estudi de la matèria - Lectura crítica de textos - Anàlisi de dades - Redacció de treballs	120	4,8	

Avaluació

L'avaluació es basarà en la realització i superació dels treballs, exercicis o presentacions. encomanats en cada bloc. S'avaluarà el coneixement de la matèria i la capacitat d'aplicar-ne els mètodes i els conceptes. La nota final serà la suma ponderada de les puntuacions obtingudes en cada bloc. S'obtindrà un "no presentat" quan no s'hagi fet un dels quatre blocs.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Resolució d'exercicis - Lliurament de treballs - Presentacions orals	100%	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Bibliografia

Bloc 1:

Alturo, Núria; Bladas, Òscar; Payà, Marta; Payrató, Lluís (ed.) (2004): Corpus oral de registres. Materials de treball. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.

Payrató, Lluís (ed.) (1998): Oralment. Estudis de variació funcional. Barcelona: Universitat de Barcelona - Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Payrató, Lluís; Alturo, Núria (ed.) (2002): *Corpus oral de conversa col·loquial. Materials de treball*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.

Payrató, Lluís; Fitó, Jaume (ed.) (2008): *Corpus audiovisual plurilingüe*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.

Saville-Troike, Muriel (1982): *The ethnography of communication. An introduction*. Oxford: Basil Blackwell (3a ed., 2002).

Bloc 2:

Argenter, Joan A. "L'Alguer (Alghero), a Catalan linguistic enclave in Sardinia". *International Journal of the Sociology of Language* 193-194 (2008): 28-46.

Argenter, Joan A. "Intergenerational permeability and cleavages: from parents as agents of language shift to grandparents as a source of knowledge. Catalan: a heritage language in Alghero, Sardinia". Dins Mary Jane Norris, Erik Anonby, Marie-Odile Junker, Nicholas Ostler and Donna Patrick (ed.), *Endangered Languages beyond Boundaries: Community Connections, Collaborative Approaches, and Cross-Disciplinary Research / Langues en peril au-delà des frontières: Connexions communautaires, approches collaboratives, et recherche interdisciplinaire*. Bath: Foundation for Endangered Languages. 2013, 150-156.

Argenter, Joan A. (ed.) *Enclavaments lingüístics i comunitats locals. El català a Sardenya, al Carxe i entre els gitanos catalans de França*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans - Càtedra UNESCO de Llengües i Educació, 2014.

Carbonell, Jordi i Francesco Manconi (eds.), *I catalani in Sardegna*, Cagliari: Consiglio Regionale della Sardegna, 2001.

Caria, Rafael, "El català de l'Alguer: Apunts per a un llibre blanc". *Revista de Llengua i Dret* 46 (2006): 29-102.

Chessa, Enrico, *Enquesta sobre els usos lingüístics a l'Alguer: Llengua i societat a l'Alguer en els inicis del segle XXI*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Montoya, Brauli, Alacant: *la llengua interrompuda*. València: Denes, 1996.

Portas, Giuliana, *Política lingüística i renovament pedagògic a Catalunya i a Sardenya / Politica lingüistica e rinnovamento pedagogico in Catalogna e in Sardegna*, Dolianova: Grafica del Parteolla, 2012.

Simon, Sophia (2013) ""Parole che dicono tutta una frase". Fachtermini im Handwerk und sektorenspezifische Kommunikation als Domänen der Spracherhaltung in l'Alguer (Sardinien)". Dins Ulrich Hoinkes (ed.), *Die kleineren Sprachen in der Romania. Verbreitung, Nutzung und Ausbau*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2013, 207-234.

Bloc 3:

Boix, Emili (1998) "La variació social". *Caplletra. Revista Internacional de Filologia* 25, 135-132.

Boix, Emili (1999) "Papà, papa, pare nostre. Un exercici de dialectologia social". *Revista de Llengua i Literatura*, 18, 445-473.

Boix, Emili (2007) "Els Pigmalions de Joan Oliver i Xavier Bru de Sala: dues adaptacions separades per quaranta anys". *Els Marges* 78, 55-80.

Boix, E.(1999) "L'entrevista semidirigida en sociolingüística. Alguns suggeriments artesanals", a E. Boix,Núria Alturo (et al.) *El contacte i la variació lingüístics: Descripció i metodologia*. Barcelona: PPU, 239-283.

Boix, E. (2001) "Varietats socials ". A: F. Vallverdú i J.Bañeres (eds.) *Enciclopèdia de la Llengua Catalana*. Barcelona: Eds. 62.

Boix, Emili (2007) *Corpus de Varietats socials. Materials de treball*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

Boix-Fuster, Emili (2009) *Català o castellà amb els fills? La transmissió de la llengua en famílies bilingües a Barcelona*. Sant Cugat del Vallès: Rourich.

Boix-Fuster, Emili; i Torrens, Rosa M. (eds.) (2011) *Les llengües al sofà. El plurilingüisme familiar als països de llengua catalana*. Lleida: Pagès editors.

Bourdieu, Pierre (1982) *Ce que parler veut dire*. Paris: Fayard.

Briguglia, Caterina (2013) *Dialecte i traducció literària. El cas català*. Vic: Eumo.

Montoya, Brauli i Mas, Antoni (2012) *La transmissió familiar del valencià*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Pomares, Joaquim (1997) *Diccionari del català popular i d'argot*. Barcelona: Eds. 62.

Sabater, Antònia (2012) *Els senyors de Palma. Història oral*. Palma de Mallorca: Edicions Documenta Balear

Schieffelin, Bambi B. et al. (2012, or. anglès 1998) *Ideologías lingüísticas*. Madrid: Catarata.

Subirats, Marina (2012) *Barcelona: de la necessitat a la llibertat. Les classes socials al tombant del segle XXI*. Barcelona: L'Avenç.

Bloc 4:

Agustí, A. (ed.) (1996): *El nord-occidental entre dues llengües?* Lleida: IEL.

Cano, M. A., J. Martines, V. Martines i J. J. Ponsoda (ed.) (2002): *Les claus del canvi lingüístic*. Alacant: IIFV; Ajuntament de la Nucia; Caja de Ahorros del Mediterráneo.

Casals, D. (2001): «Contribució dels media orals en la construcció d'un estàndard de masses plural: presència del dialecte nord-occidental en el llibre d'estil de les emissores radiofòniques de la CCRTV». *Zeitschrift für Katalanistik*, 14, p. 150-161.

Casanova, E. (1992). «El català dins la Romània: a propòsit del doblet incoatiu ESC/ISC». A: R. Lorenzo (ed.), *Actas do XIX Congreso Internacional de Lingüística e Filoloxía Románicas*, vol. V. La Corunya: Fundación Pedro Barrié de la Maza, Conde de Fenosa, p. 293-315.

Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (2006). *ésAdir* [en línia]. Barcelona: Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals. <http://esadir.cat>

Dressler, W. U., W. Mayerthaler et al. (ed.) (1987). *Leitmotifs in natural morphology*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins.

Espluga, J. L. i A. Capdevila (1995): *Franja, frontera i llengua. Conflictes d'identitat als pobles d'Aragó que parlen català*. Lleida: Pagès.

Fabra, P. (1913): *Normes ortogràfiques*. Barcelona: IEC.

Fabra, P. (1917): *Diccionari ortogràfic*. Barcelona: IEC.

Fabra, P. (1918, 1933⁷ [2000^f]): *Gramàtica catalana*. Barcelona: IEC.

Fabra, P. (1932 [1981¹³]): *Diccionari general de la llengua catalana*. Barcelona: Edhasa.

Fabra, P. (1956): *Gramàtica catalana*. Barcelona: Teide.

Gargallo, J. E. (1999): «O catalán de Aragón». A: F. Fernández i A. Santamarina (ed.), Estudios de sociolingüística románica. Linguas e variedades minorizadas. Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela, p. 235-276.

Haugen, E. (1983): «The implementation of Corpus Planning: Theory and Practice». A: J. Cobarrubias i J. A. Fishman (ed.), Progress in Language Planning. International Perspectives. Berlín / Nova York / Amsterdam: Mouton, p. 269-289.

Institut d'Estudis Catalans; Secció Filològica (1990a [1999³]). Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana [= Proposta]. I. Fonètica. Barcelona: IEC.

Institut d'Estudis Catalans; Secció Filològica (1990b). «La llengua en els mitjans de comunicació de massa i especialment en la televisió». A: Institut d'Estudis Catalans; Secció Filològica (1990), Documents de la Secció Filològica, i, Barcelona: IEC.

Institut d'Estudis Catalans; Secció Filològica (1992 [1999³]). Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana [= Proposta]. II. Morfologia. Barcelona: IEC.

Kabatek, J. i C. D. Pusch (ed.) (2009): Variació, poliglòssia i estàndard. Processos de convergència i divergència lingüístiques en català, occità i basc. Aachen: Shaker.

Lamuela, X. (1994): Estandardització i establiment de les llengües. Barcelona: Edicions 62.

Martí i Castell, J. (ed.) (1991): Processos de normalització lingüística: l'extensió d'ús social i la normativització. Barcelona: Columna.

Massanell, M. (2011): Permeabilitat del català nord-occidental a l'estàndard mediàtic i educatiu: el cas de l'Alt Urgell. Barcelona: IEC.

Massanell, M. (2012): «Feve temps que no diva tants verbs!» Manteniment i transformació de paradigmes verbals en el català nord-occidental del tombant de segle. Barcelona: PAM.

Massanell, M. i G. Palà (en premsa): «Que ho faça jo?! Que ho faci ell! Evolució del present de subjuntiu en el nord-occidental actual". Zeitschrift für Katalanistik.

Massip, M. À. (1996): «Actituds interdialectals: importància en l'esdevenidor de les varietats lingüístiques. L'actitud dels parlants del dialecte català tortosí enfront del dialecte i dels parlants de Barcelona». A: Miscel·lània Colón, 6, p. 365-377.

Pérez Saldanya, M. (1998): Del llatí al català. Morfosintaxi verbal històrica. València: UV.

Pérez Saldanya, M. i G. Rigau (2005): «Variació gramatical i prescripció». A: Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana (15 i 16 d'octubre de 2004). Barcelona / València / Alacant / Castelló: IEC / UV / UA / UJI, p. 109-124.

Pradilla, M. À. (ed.) (1999): La llengua catalana al tombant del mil·leni. Aproximació sociolingüística. Barcelona: Empúries.

Pradilla, M. À. (ed.) (2001): Societat, llengua i norma. A l'entorn de la normativització de la llengua catalana. Benicarló: Alambor.

Pradilla, M. À. (ed.) (2004): Calidoscopi lingüístic. Un debat entorn les llengües de l'Estat. Barcelona: Octaedro.

Pradilla, M. À. (2008): Sociolingüística de la variació i llengua catalana. Barcelona: IEC.

Segarra, M. (1985a). Història de l'ortografia catalana. Barcelona: Empúries.

Segarra, M. (1985b [1987²]). Història de la normativa catalana. Barcelona: EC.

- Segarra, M. (1998). Pompeu Fabra: una biografia. Barcelona: Empúries.
- Segarra, M. (2000): Anàlisi de la normativa catalana. Barcelona: UOC.
- Segarra, M. i M. Bassols (2009): El col·loquial dels mitjans de comunicació. Vic: Eumo.
- Sistac, R. (1997): «Els dialectes a la fi del mil·lenni», Àrnica, 33, p. 39-47.
- Sistac, R. (1998): «El procés d'estandardització i el català nord-occidental». A: M. A. Cano, J. Martines i V. Martines (ed.), Un món de llengües. Alcoi: Marfil, p. 275-280.
- Televisió de Catalunya (1995 [1998²]). El català a TV3. Llibre d'estil. Barcelona: Edicions 62.
- Veny, J. (1998¹² [1978]): Els parlars catalans. Mallorca: Moll.
- Veny, J. (1986). Introducció a la dialectologia catalana. Barcelona: EC.
- Veny, J. (2001): Llengua històrica i llengua estàndard. València: UV.
- Veny, J. i M. Massanell (2015): Dialectologia catalana. Aproximació pràctica als parlars catalans. Barcelona / Alacant / València: UB / UA / UV.
- Wheeler, M. W. (1993): «On the hierarchy of naturalness principles in inflexional morphology». Journal of Linguistics, 29, p. 95-111.
- Wheeler, M. W. (2007): «El canvi flexional: els verbs en el nord-occidental», dins Morfologia i fonologia catalana i romànica: estudis diacrònics. Alacant / Barcelona: IIFV / PAM.
- Wurzel, W. U. (1989): Inflectional Morphology and Naturalness. Dordrecht / Boston / Londres: Kluwer Academic Publishers.